

Motion till riksdagen 2017/18:4015

av **Bengt Eliasson m.fl. (L)**

med anledning av prop. 2017/18:156 Ny lag om tobak och liknande produkter

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det inte bör införas tillståndsplikt för tobaksförsäljning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommersiella meddelanden om tobaksprodukter bör vara tillåtna i detaljhandeln så länge de inte är påträngande eller uppsökande eller uppmanar till bruk av tobak, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att självbetjäning bör vara tillåten även i fortsättningen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regleringen av näthandel med tobak bör motsvara regleringen av specialbutiker och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det inte bör införas något rökförbud för uteserveringar och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rökförbud i utemiljöer bör regleras lokalt och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rökförbud inte ska omfatta produkter som inte innebär risk för skada för andra och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Rökningen är den enskilt största orsaken till sjukdom och för tidig död världen över. I Sverige dör årligen runt 12 000 människor av sin rökning. Det är därför befogat att det finns regler för hur marknadsföringen ser ut, för att motverka passiv rökning och för att motverka nyrekrytering framför allt bland unga. I dag röker runt 13 procent av svenskarna regelbundet. Nästan ingen börjar röka i vuxen ålder.

Samtidigt måste vuxna människor ha frihet att göra också dåliga livsval. Varje förbud och begränsning måste vägas mot om det verkligen är nödvändigt, rimligt och ändamålsenligt. Regeringens proposition går på flera punkter för långt i den avvägningen.

Nej till tillståndsplikt för detaljhandel

I propositionen föreslås tillståndsplikt för tobaksförsäljning till konsument. Det övervägdes redan i samband med att tobakslagen sågs över 2010, då flera skärpningar infördes för bättre efterlevnad av åldersgränsen och en mer effektiv tillsyn. Bland annat skärptes kraven på näringsidkare som bedriver försäljning av tobaksvaror genom att försäljning inte får påbörjas förrän en anmälan har gjorts till kommunen. Det infördes även en bestämmelse om att kommunen ska kunna meddela försäljningsförbud vid allvarliga eller upprepade överträdelser av bestämmelserna i tobakslagen (prop. 2009/10:207, bet. 2009/10:SoU25, rskr. 2009/10:344).

Denna proposition innebär förtydliganden i vem som ansvarar för tillsyn av tobaksförsäljning, skärpta krav på märkning och spårbarhet av tobaksprodukter samt höjda straff för olovlig tobaksförsäljning.

Regeringen gjorde 2010 bedömningen att tillståndsplikt skulle innebära att en ökad administrativ börda lades på företagare och myndigheter utan att några mervärden uppnåddes. Vi menar att den bedömningen fortfarande är giltig.

Proportionerliga marknadsföringsbegränsningar

För att motverka att framför allt unga börjar röka, och för att underlätta för alla att sluta, är det rimligt att det finns skarpa regler för marknadsföringen av tobaksprodukter. De behöver dock uppfattas som proportionerliga, annars finns risk att legitimiteten undergrävs också för de begränsningar som är välmotiverade och rimliga.

- Det nu föreslagna regelverket innebär att detaljhandeln inte får ha några kommersiella meddelanden i butiken, förutom att förpackningar får synas och det får finnas listor på varor och priser. Det innebär bl.a. att det inte längre ska vara tillåtet att ha logotyper på en kyldisk för snusförpackningar. Vi menar att dagens reglering, där ”kommersiella meddelanden” (i praktiken logotyper och produktamn) är tillåtna i detaljhandeln så länge de inte är påträngande, uppsökande eller uppmanar till bruk av tobak är tillräcklig.
- Regeringen föreslår att förbud mot självbetjäning införs, men konstaterar i propositionen att det sällan förekommer i praktiken, förutom vad gäller snus. Att förbjuda något som knappt förekommer framstår också som oproportionerligt.
- Regeringen skriver i propositionen att avsikten inte är att förbjuda internethandel med tobaksvaror. Den föreslagna regleringen innebär dock att det inte ska vara tillåtet för nätbutiker att ha bilder på sina produkter – endast listor. Vi menar att bilder på t.ex. snusdosor närmast är att jämföra med detaljhandelns möjlighet att visa själva förpackningarna. En näthandel som är specialiserad på tobaksprodukter torde därutöver närmast vara att jämföra med en specialbutik, och reglerna för marknadsföring borde anpassas därefter.

Rökfria utomhusmiljöer bör bestämmas lokalt.

I dag råder i princip rökförbud i alla inomhusmiljöer som allmänheten har tillträde till, men inte i några utomhusmiljöer. I propositionen föreslås att rökförbudet ska utvidgas till att även omfatta uteserveringar, entréer, hållplatser och perronger för kollektivtrafik, idrottsplatser samt lekplatser.

Passiv rökning är ingen bagatell. I dag dör fler människor i Sverige i sjukdomar förorsakade av passiv rökning än som dör i trafiken. Liberalernas frihetsbegrepp har aldrig handlat om att det ska vara fritt fram att utsätta sina medmänniskor för sådana risker. Därför är vi för befintliga rökförbud i inomhusmiljöer.

Men förbuden måste vägas mot vilka inskränkningar i den enskildes liv som det är nödvändigt för staten att reglera. På uteserveringar borde det t.ex. vara upp till restaurangägarna – och då många kunder uppskattar en rökfri miljö borde det kunna vara en god affär att erbjuda en helt eller delvis rökfri uteservering.

Vid entréer, hållplatser och perronger, idrottsplatser och lekplatser kan det vara motiverat med rökförbud, särskilt om det är svårt att komma undan röken. Men det kan också finnas perronger som är långa nog att ha plats för en rökruta som inte stör någon annan, eller idrottsplatser där utrymmet bortom läktaren är stort och ödsligt. Var det är trångt och var det finns gott om plats syns dock inte från Helgeandsholmen. Rökförbud i de utemiljöer som nämns ovan bör beslutas lokalt, t.ex. i de lokala ordningsföreskrifterna vad gäller lekplatser och av trafikhuvudmännen när det handlar om hållplatser och perronger.

Inga förbud för det som inte är skadligt för andra

Passiv rökning av tobaksprodukter är ett allvarligt hälsoproblem, som i Sverige beräknas kosta fler människoliv per år än trafiken. Det finns goda skäl att på olika sätt motverka att människor utsätts för detta. Regeringen vill dock att även produkter som i sig inte innebär någon risk för skada för andra ska omfattas, som e-cigarett och örtcigarett. Det menar vi är oproportionerligt. Regleringen bör baseras på risken för passiv rökning.

Det finns i dag inga hinder för t.ex. restaurangägare att införa ett eget förbud i sina lokaler mot e-cigarett om de så önskar – eller att t.ex. införa slipstväng eller mobilförbud. Det menar vi är fullt tillräckligt.

Bengt Eliasson (L)

Christer Nylander (L)

Emma Carlsson Löfdahl (L)

Maria Weimer (L)

Tina Acketoft (L)

Mats Persson (L)